

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. Immensitas Divina declaratur, & quibus modis in creaturis Deus
existat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

VIII.
Tres negationes constituendo numerum ternarium negationum, tollunt numerum ternarium positivum.

At inquit, negatio Petri, negatio Pauli, & negatio Joannis tollunt ternarium numerum, ergo non possunt numerum ternarium conficere, hoc quippe implicare videtur in adjecto. Contra: ergo calor A. productus in subiecto frigido A. calor B. in subiecto B. calor C. in subiecto C. non possunt constituere numerum ternarium, cum tollant numerum ternarium, tria scilicet frigora ex illis tribus subiectis: sicut itaque triplex hic calor, licet tollat numerum ternarium frigorum, illa destruendo, potest nihilominus conficere numerum ternarium calorum; ita nil vetat quod minus negationes tollentes numerum rerum positivarum, conficiant numerum negationum; quod enim calores

illi faciunt contrariè, faciunt non esse seu negationes contradictoriè: nec tres illæ negationes tollunt omnem numerum, sed tantum Petri, Pauli, & Joannis. Verum hac de re in præfenti satis; hoc idem namque latè tractavi Disp. 18. logicæ præcipuè Sect. 2. 3. & quartâ: quæ si perfectè penetrasset hic Auctor, numquam ut existimo dixisset hoc argumentum esse frivolum.

Aliis ergo oculis hanc difficultatem intuentes ingeniosi quidam recentiores multa circa eam acutè excogitarunt, quibus proinde, cum quæ afferunt dignissima sint quibus respondeatur, aliâ datâ occasione satisfacere conabor?

Quod forma positiva faciunt contrariè, negationes faciunt contrariè.

IX. Aliorum huius argumenti solutiones.

DISPUTATIO OCTAVA.

De Immensitate Dei.

SECTIO PRIMA.

Immensitas Divina declaratur, & quibus modis in creaturis Deus existat.

I.
Varii circa Immensitatem Dei Antiquorum errores.

ARII olim apud antiquos extiterunt circa Immensitatem Dei errores. Aristoteles duas refert hac de re Philosophorum sententias: alii namque Deum in Universi centro collocabant: alii in circumferentia. Primi ideo in centro eum constituebant, quod is locus illis apertissimus videretur, ut efficaciarum suarum radios undique in res omnes diffunderet: in circumferentiâ verò ab aliis existere dicebatur, tanquam in loco supremo ac dignissimo. Averroës verò Disp. 14. contra Algazelem, pueros vocat eos, qui Deum in rebus omnibus existere arbitrantur.

II.
Quid de Immensitate Divina sentierit Aristoteles.

Quæ hac in re mens fuerit Aristotelis, incertum: variis enim locis insinuat Deum intra supremi tantum cæli ambitum contineri, indeque inferiora hæc & caduca administrare. Sic de Deo loquitur lib. 1. de Cælo, cap. 3. t. 22. & cap. 9. libro etiam 2. de Generat. c. 10. t. 59. ait hæc inferiora perpetuò conservari non posse, quia longè absunt ab ipso principio, seu primo motore. Tandem libro de Mundo ad Alexandrum, tam clarè docet, Deum in cælo tantum residere, & inde sublunaria omnia administrare, ut nullus alius modus sit Philosophum ab hoc errore eximendi, quàm (quod multi ob hoc ipsum faciunt) negando librum illum esse Aristotelis. Quod tamen, ut ait Soarez tom. 2. Metaph. disp. 30. sect. 7. num. 48. factu difficile est, ob auctoritatem, tum Justinii Philosophi, tum aliorum, qui in rebus ad antiquitatem spectantibus, maximè erant versati, & librum hunc Aristotelis esse constanter asseverant.

III.
Augustini Eugubini de Immensitate Dei error.

Hanc Aristotelis sententiam ex Catholicis amplectitur Augustinus Eugubinus in Psalm. 138. ubi ait, sicut Sol in Cælo fixus, omnia radiis collustrat, & à nullâ re inquinatur; ita Deus quoad substantiam intra solius cæli ambitum contentus, in res sublunares influxum transmittit, iniquationis & sordium securus. Mitto hæc Judæorum quorundam delirium, qui, teste S. Hieronymo in illa ver-

ba Isaiæ 66. Cælum mihi sedes, Deum templo Hierosolymitano claudebant.

Sed his omnibus, ut inanibus figmentis & somniis, rejectis, Veritas Catholica est, eademque lumine naturali manifesta, Deum rebus omnibus & singulis intimè esse præsentem. Probatur in primis ex illo Isaiæ 66. v. 1. Cælum sedes mea est, & terra scabellum pedum meorum. Jerem. etiam 23. v. 24. Nunquid non cælum & terram ego impleo, dicit Dominus. Et ut innumera hujus generis scripturæ loca omittam, in Concilio Lateranensi Cap. Firmiter de Sum. Trin. definitur hæc veritas. Quod scilicet unus solus est Verus Deus, immensus. Et in Athanasii Symbolo dicitur, Immensus Pater, Immensus Filius, Immensus Spiritus Sanctus.

Idipsum clarissimè docent Patres: Sic S. Cyrillus Alexan. in locum illum Jeremiæ 23. proximè citatum, Implet, inquit, omnia Dominus, & plena ejus sunt terra & cælum. S. Cypria. lib. de Vanitate Idol. Deus, inquit, est totus ubique diffusus. S. Hilarius l. 1. de Trin. Nullus sine Deo locus est. Denique, ut alios omittam, hanc Dei Immensitatem pulcherrimè describit S. Augustinus in Psalm. 138. his Verbis: Quis potest fugere in mundo ab illo spiritu, quo plenus est mundus? quis est locus receptivus fugitivorum Dei? Vbi non est Deus? quod ergo ibi fugitivus iste à facie Dei, &c. Ecce ille ubique est.

Ratio demum est: Immensitas namque, seu esse omni loco præsentem, est perfectio simpliciter simplex, quæque melior est ipsa, quàm non ipsa in quolibet individuo, ut per se videtur notum, ergo est Deo concedenda, alioquin non haberet omnem perfectionem simpliciter simplicem, seu quam posset habere, cum, ut supra, Disp. 6. sect. 1. & 2. ostendi, una perfectio simpliciter simplex aliam ab eodem subiecto, vel quasi subiecto, non excludat, sicque Deus non esset perfectissimus. Conf. Angeli, ut supra diximus, quod perfectiores, eò majorem & ampliorem habent spheram: ergo Deus, qui, ut Disp. præcedente ostendi, est infinitè perfectus, spheram habere debet infinitam.

Dices, arguere quidem, perfectione posse spheram infinitam occupare, non tamen illam occupare necessario; major siquidem videtur perfectio, posse eam occupare pro libito, & nunc in unâ, nunc aliâ ipsius parte liberè existere, nunc etiam se per totam diffundere, suique hac in parte juris esse, non

IV. Certum est, Deum rebus omnibus intimè esse præsentem.

V. Dei Immensitatem clarissimè docent Patres.

VI. Immensus est perfectio simpliciter simplex, quæque melior est ipsa, quàm non ipsa in quolibet individuo.

VII. Verum tamen omne spiritum quod occupare potest, occupet semper necessario.

SECTIO SECUNDA.

An intima Dei cum omnibus rebus presentia recte inferatur ex eo quod in omnibus operaretur.

non omni semper loco alligari. Res hæc primâ facie videtur plausibilis, & quandam præ se ferre speciem probabilitatis: si tamen quis cam propius intueatur, videbit apertam in se involvere contradictionem, nec fieri posse sine mutatione Dei.

VIII. Quamvis itaque quando primò mundus fuit productus, facile intelligatur, quo pacto Deus illi redditus fuerit præfens, per solam scilicet mutationem ex parte mundi: sicut arbor, aut columna, in medio fluvii sita, per aquæ præterlabentis mutationem, immota ipsa nunc uni aquæ parti præfens est, nunc alteri; si tamen in medio stagni arbor illa staret, vel columna, ubi nullus est aquarum fluxus aut mutatio, inintelligibile planè est quo pacto nunc in unâ stagni parte, nunc in alterâ, & diversis successivè illius aquæ partibus reddatur præfens, nisi columna mutetur, cum tota aqua maneat, ut supponimus, immota. Sic, cum jam mundus sit productus, & res omnes, suis quæque locis immobiliter sitæ, ita ut nec terra ad cœli locum ascendere, nec cœlum in terram descendere valeat, si Deus nunc in cœlo esset, nunc eo relicto, in terrâ versaretur, necessariò deberet mutari, cum nulla facta sit in rebus creatis mutatio. Quare planè necessarium est, ut Deus spatium omne, quod occupare potest, occupet indefinenter, rebusque semper omnibus sit præfens.

IX. Objicies: non decere tantam majestatem, ita se deprimeri, ut minimo pulvisculo, & rebus etiam quibusque sordidissimis sit præfens. Resp. nullam in hoc esse indecentiam: Deus quippe, purissimus spiritus cum sit, & perfectissimè immortalis, nihil ab his rebus provenire potest, quod nævum ei aliquem aspergat. Ad quam rem pulchrè S. Augustinus: *Si lux ista, inquit, visibilia omnia loca illustrat, & serquinia etiam penetrat sine sui fatore, & sine sui pollutione, quanto magis Deus, qui est invisibilis, & incommutabilis lux?* Hæc ille. Quoad modum tamen loquendi observat S. Thomas hic, q. 8. a. 1. ad 4. Cum demonum nomine intelligantur Angeli peccato & malitiâ deformati, non esse absolute dicendum, Deum esse in demonibus, nisi cum hac additione, *in quantum sunt res quadam.*

X. Objicies secundo: in Scripturâ dicitur Deus habitare in cœlis, Psal. 122. Item, *Cœlum cœli Domino*, Psal. 113. & in Oratione Dominicâ, *Pater noster qui es in cœlis*. Sed hæc non urgent: sic enim in Scripturâ dicitur Deus nosse justos, non tamen propterea sequitur, eum ignorare alia. Ideo autem peculiariter modo dicitur esse in cœlis, quia ibi per præstantissimos quosdam effectus, gloriam suam & magnificentiam ostendit. Quæ etiam de causâ, homines, dum orant, cœlum ut plurimum suspiciunt.

XI. Deus tribus modis in creaturis omnibus existit, ut cum Magistro in 1. d. 37. & S. Thomâ, 1. p. q. 8. a. 3. affirmant Theologi omnes; per *Potentiam*, *Presentiam*, & *Essentiam*, seu substantiam. Per *Potentiam*, quia omnia creat & conservat: per *Presentiam*, quod omnibus adfit, eaque præfens intueatur: qua de causâ in rebus possibilibus, quas intuitivè non videt, sed per scientiam tantum simplicis intelligentiæ eas cognoscit, non dicitur esse per *Presentiam*. Denique, in rebus omnibus est per *Essentiam*, seu substantiam, ratione Immenfitatis, per quam ubique est diffusus, & rei omni creatæ intimè existit præfens, ut jam declaratum est.

Non deditur Deo maiestatem esse rebus visibus intimè præfens.

S. Aug. de triplici habitaculo, cap. 6. 1. 9.

Cur Deus dicatur peculiariter esse in cœlis.

Deus in creaturis est per Potentiam, Præsentiam, & Essentiam.

DI. hæc in re oppositæ sunt Theologorum sententiæ: prima est affirmativa: Ita S. Thomas hic, q. 8. a. 1. quem sequuntur Thomistæ, Ferrara, Cajetanus, & alii: tenet etiam Albertus in 1. d. 37. a. 1. Alensis, 1. p. q. 9. m. 2. S. Bonavent. d. 37. 1. p. a. 1. q. 1. Valentia 1. p. q. 8. p. 1. Suarez d. 30. Metaph. sect. 2. & hic, l. 2. c. 2. n. 7. Granada 1. p. trac. 3. d. 3. sect. 5. n. 39. Tandem Molina hic, q. 8. a. 1. d. 2. ita id certam esse existimat, ut contrariam sententiam, non fallam tantum, & doctrinæ Aristotelis apertè contrariam appelleret, sed etiam parum tutam in fide, utpote nonnullis Scripturæ testimoniis repugnantem. Sed quàm immeritò tam gravi censurâ sententia illa notetur, hujus decursu sectionis videbimus, eamque nec auctoritate, nec ratione esse destitutam.

In primis itaque pro sententiâ negante ex operatione Dei circa res creatas argui intimam illius cum ipsidem presentiam, facit, quod ne quidem in creatis hoc requiratur, sed ad summum, propinquitas, seu, ut agens applicetur passivo. Sic, ut ignis formam suam in materiam ligni introducat, non est necessarium ut intimè cum ligno penetretur, sed tantum ut eidem sit proximus, & secundum extimam superficiem conjungatur. Idem est de aliis omnibus agentibus, in quibus, ut operationes suas in res alias exerceant, sufficit ut iis conjungantur; ergo ex operatione Dei in res creatas, ad summum requiritur, ut proximè illis adsit, non ut eodem cum iis loco existat, sicque hoc nomine non rectè arguitur intima illius cum rebus omnibus presentia.

Respondet P. Granada loco citato, n. 42. concludere quidem hoc argumentum, ex operatione præcisè non probari Deum esse rebus omnibus creatis intimè præsentem, rectè tamen hoc inferri ex operandi modo; Deus siquidem agit ut causa prima, cujus concursus est omnibus rebus necessarius; hic autem modus causandi arguit virtutem infinitam, virtus verò infinita Essentiam infinitam, Essentiæ demum infinitæ debetur immensitas, ergo ex operatione Dei in creaturas, inferitur eum esse iis intimè præsentem.

Sed contra: hic enim respondendi modus præfenti quæstioni omnino non satisfacit. Quod enim quaritur, est, utrum ex operatione Dei, peculiariter probetur intima ejus cum rebus, quas producit, presentia, magis quàm alia illius attributa; at secundum hunc modum argumentandi, ex actione qua Deus producit equum, leonem, aut formicam, æquè inferitur eum esse Misericordem, aut Justum, ac esse rebus illis intimè præsentem: eodem enim modo arguere quis posset, Deus ut causa prima, producit formicam, ergo habet vim infinitam, ergo & essentiam infinitam, essentiæ autem infinitæ (ut d. 6. sect. 2. & d. præcedente, sect. 3. ostensum est) debentur perfectiones omnes simpliciter simplices, *Misericordia, Justitia, &c.* ergo ex creatione equi, aut formicæ, æquè inferitur, Deum esse Misericordem, ac rebus illis intimè præsentem. Tandem, hæc via procedendi solum probat, Deum esse intimè rebus præsentem

I. Prima sententia aut, rectè præfens Dei presentia ex ejusdem operatione.

II. Ad operationem non requiritur intima presentia, sed propinquitas.

III. Dicitur non ex actione præcisè, sed ex agendi modo, inferri, Deum esse rebus creatis intimè præsentem.

IV. Variis modis refellitur hæc responsio.

